

ประชาธิปไตยไม่ใช่ ของอาจารย์ป่วย

สุรสม กฤษณะจุฑา

1. นักรื่อง

ถ้าจัดอันดับ TOP TEN ‘นักประชาธิปไตย’ของไทย ที่คิด พูด เขียน แสดงออก เผยแพร่ อย่างเอาจริงเอาจัง อ.ป่วย อิงภากรณ์น่าจะติดอันดับกับเขาคนหนึ่ง ด้วยเพราะยึดมั่นในหลัก‘สันติประชาธรรม’ แต่ก็คงไม่ถึงกับได้ชื่อว่า เป็น‘เสาหลักประชาธิปไตย’ เนื่องจากท่านมีผลงานค่อนข้างน้อยและไม่ค่อยชอบ สำแดงที่ท่าหรือหาโว่โง่งม่าง หากแต่มีบุคลิกแบบเรียบนุ่มทว่ามาดเข้ม

บทความที่ชื่อ“ประชาธิปไตยของไทย” ตีพิมพ์ครั้งแรกใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ 12 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2517 มีคุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบรรณาธิการ โดย ถอดเทปจากคำอภิปรายในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2517 ของสมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย วันพฤหัสบดีที่ 11 กรกฎาคม 2517 ณ โรงแรม เวียงใต้ นับไปนับมาก็ครบยี่สิบปีพอดีในปีนี้อีกทั้งปี 2537 เป็นวาระครบรอบ 60 ปีธรรมศาสตร์ ซึ่งอ.ป่วยเป็นผู้หนึ่งที่ผูกพันและรับใช้มหาวิทยาลัยแห่งนี้มาโดยตลอด อ.ป่วยเป็นผู้หนึ่งในการทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีภาพพจน์ที่งดงามกว่า มหาวิทยาลัยอื่นๆในประเทศไทย ในฐานะมหาวิทยาลัยที่ยืนอยู่เคียงข้าง ประชาชน แม้แต่คนที่ไม่ได้เรียนธรรมศาสตร์ ยังแอบหลงรักธรรมศาสตร์เลย

2. บท กลาง ๆ

โดยใจความหลักๆแล้ว อ.ป๋วยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสามตอนด้วยกัน ตอนแรกว่าด้วยความหมายของประชาธิปไตย ตอนที่สองว่าด้วยทำไมประเทศไทยจึงล้มเหลวมาโดยตลอด ตอนสุดท้ายเกี่ยวกับประเทศไทยจะไปรอดหรือประชาธิปไตยที่อ.ป๋วยให้คำจำกัดความนั้น ว่าไปแล้วก็เป็นการ“นำเข้า”หลักการหรืออุดมคติประชาธิปไตยตามหลักสากลทั่วไป อ.ป๋วยเองก็บอกว่าได้ขยายความเอามาจากหลักสามประการของการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ.1789 นั่นคือ เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ แต่อ.ป๋วยก็อดไม่ได้ที่จะนิยามความหมายให้เป็นประชาธิปไตยแบบป๋วย

สิ่งที่อ.ป๋วยหยิบยกมาพูดถึงเป็นประเด็นแรกก็คือ “สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองพอสมควร” ซึ่งได้แก่สิทธิที่จะพูด เขียน แสดงความเห็น ชุมชุม เสรีภาพส่วนบุคคลและทรัพย์สิน สิทธิทางกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าอ.ป๋วยเคารพเรื่องสิทธิและเสรีภาพมาก แต่มีข้อสังเกตที่น่าสนใจอยู่ประการหนึ่งก็คือ สิทธิเสรีภาพของเอกชนต้องได้รับการคุ้มครองพอสมควร ดูๆไปก็อาจเป็นคำพูดที่เข้าทำตืออยู่แล้ว แต่คำว่าพอสมควรนี้แหละอาจจะเป็นกุญแจไขห้องหัวใจของอ.ป๋วยได้

คำว่าพอสมควรนั้นเป็นคำกลางๆ ที่ฟังดูไม่เอียงข้างใดข้างหนึ่ง ไม่เลือกที่จะไปทางไหนสุดโต่ง หากแต่ประนีประนอมที่สุด ประชาธิปไตยที่มองลอดแว่นของอ.ป๋วยเห็นจะเป็น “ประชาธิปไตยแบบทางสายกลาง”

ประชาธิปไตยแบบป๋วยนั้น ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศของประชาชนอย่างแท้จริง มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทุกๆด้าน และต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี ประชาธิปไตยแบบป๋วยนั้นแม้จะเน้นที่สิทธิเสรีภาพ แต่สิทธิเสรีภาพนั้นก็ต้องอยู่ในกรอบ คือ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันไม่ก้าวก่ายคนอื่น มีระเบียบวินัยพอสมควร และสิ่งที่อ.ป๋วยเรียกร้องก็คือการให้มีเมตตาธรรมกำกับสังคม ต้องช่วยกันร่วมมือร่วมใจสมานฉันท์กัน ประชาธิปไตยจึงจะไปได้ดี

ประชาธิปไตยแบบป๋วยจึงไม่ใช่การเทิดทูนสิทธิเสรีภาพจนออกหน้าออกตา

หากแต่ลากทั้งสองข้างมาพบกันคือ สิทธิเสรีภาพกับกฎเกณฑ์

นอกจากนี้ อ.ป๋วยเองแม้จะเน้นหนักไปที่การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากที่สุด แต่อ.ป๋วยก็ดูเหมือนจะไม่รังเกียจจริงจนคนส่วนอื่นของสังคมเลย อ.ป๋วยเห็นว่าคนที่จะทำให้ประชาธิปไตยไทยดีขึ้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับชนชั้นไหนเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะชนชั้นกลาง นายทุน กรรมกรชาวนา ชนชั้นยอด แต่ขึ้นอยู่กับประชาชนไทยทุกคนนั่นแหละที่ต้องรับผิดชอบดูแลประชาธิปไตย สิ่งที่อ.ป๋วยพยายามเน้นก็คือการไม่คิดว่าฝ่ายตรงกันข้ามเป็นปรปักษ์ศัตรูกัน แต่สังคมประชาธิปไตยควรจะใช้วิถีทางอันชอบธรรมและสันติเป็นหลัก แม้อ.ป๋วยจะเห็นว่าความเห็นแก่ตัวที่มากเกินไปของกลุ่มผลประโยชน์ เป็นตัวขัดขวางประชาธิปไตย แต่อ.ป๋วยก็ยังเห็นว่ากลุ่มผลประโยชน์ต้องมีอยู่เยอะๆ ต้องมีกลุ่มชาวนา กรรมกร อีกทั้ง“กลุ่มนายทุน”ก็ต้องไม่ไปตัดสิทธิเขา อ.ป๋วยเห็นว่ากลุ่มผลประโยชน์อันหลากหลายนี้แหละเป็นรากฐานของประชาธิปไตย แต่“ปัญหามืออยู่ว่ากลุ่มเหล่านี้จะยั่งยืนและรับผิดชอบต่อเพียงใด”

ประชาธิปไตยแบบป๋วยจึงให้ความสำคัญกับทุกกลุ่ม เพียงแต่แต่ละกลุ่มต้องเท่าเทียมกัน มีอำนาจต่อรองพองๆกัน เคารพในวิถีทางแห่งธรรมและสันติ กลุ่มต่างๆในสังคมต้องสามารถคานอำนาจซึ่งกันและกันได้ ประชาธิปไตยแบบป๋วยจะไม่เกิดขึ้นเลยถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีพลังกำลังมากเกินไป เพราะจะเกิดความไม่เท่าเทียมกัน ไม่ใช่ให้คนแขนลีบเล็กไปขัดข้อกับคนมีกล้ามเนื้อเป็นมัดๆ ถึงที่สุดแล้วก็ต้องแพ้อยู่วันยังค่ำ

แม้อ.ป๋วยจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความศรัทธาในตัวมนุษย์ รักคนไทยเคารพราษฎรไทย แต่อีกสิ่งหนึ่งที่อ.ป๋วยพยายามพูดถึงก็คือ การสร้างกติกาสังคมให้ดี การจะทำให้ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองไม่สามารถโกงกินได้ อ.ป๋วยเชื่อว่าไม่ได้เกิดจากการไปสั่งสอนศีลธรรมให้เขาสำนึกหรือละอายใจต่อบาปแต่อย่างใด หากอยู่ที่สังคมไม่เปิดโอกาสให้พวกเขาทำได้ตามอำเภอใจ ขณะเดียวกันอ.ป๋วยก็ไม่ได้เชื่อว่าบทลงโทษที่รุนแรงจะแก้ปัญหาก็ได้ แต่อยู่ที่การเปิดโปงคนโกงให้เป็นที่รับรู้แก่คนทั่วไป ซึ่งทำให้คนโกง“ระมัดระวังและย่อท้อต่อการทุจริต”

อาจพอกกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยแบบป๋วยจะก่อเกิดขึ้นได้ จำต้องประกอบ

ด้วย 1. สังคมที่หลากหลาย หากแต่ในความหลากหลายนั้นมุ่งไปสู่การมีสมดุลในสังคม 2. สังคมที่มีเสรีภาพเต็มเปี่ยม ในขณะที่เดียวกัน ก็ต้องควบคู่ไปด้วยความรับผิดชอบและมีกฎเกณฑ์ที่ดีกำกับ 3. ยึดมั่นในหลักสันติวิธี

ข้อสรุปนี้อาจบังเอิญอย่างตั้งใจที่จะนำมาเปรียบเทียบกับเอกลักษณ์ไทย 3 ประการของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ แสดงปาฐกถาไว้เมื่อปีพ.ศ.2470 ว่าเมืองไทยรอดพ้นจากการล่าอาณานิคมตะวันตกได้ด้วยความเป็นไทย 3 ประการคือ รักความเป็นอิสระ มีความอดกลั้น และรู้จักประสานประโยชน์ มั่นชั่งตรงกันที่อ.ป๋วยแสดงปาฐกถาไว้ดีแท้!

3. บทส่งต่อ

อ.ป๋วยเคยประกาศไว้ว่า “ผมเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย และในศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน” จนถึงบัดนี้อ.ป๋วยจะไม่สามารถแสดงปาฐกถา พูดอภิปรายได้เหมือนก่อน ความหมายประชาธิปไตยของอ.ป๋วยหยุดนิ่งไปแล้ว เหลือแต่เพียงว่าจะทำให้เปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวได้ก็ต้องอาศัยคนอื่นมาบอกเล่าสืบสานต่อ จะดีควมอย่างไรมันย่อมเป็นสิทธิอันพอสมควรของคนรุ่นหลัง

ประชาธิปไตยไม่ใช่ของอ.ป๋วยอีกต่อไป หากแต่ประชาธิปไตยเป็นของประชาชนต่างหาก ดังที่อ.ป๋วยจบคำอภิปรายในวันนั้นว่า “ถ้าหากขาด โดยประชาชนแล้ว ประชาธิปไตยไปไม่รอด”

ประชาธิปไตย

ป๋าย อังภากรณ์

ของไทย*

ในการเสนอเรื่องประชาธิปไตยของไทยนี้ ผมขอแยกข้อความออกเป็นสามตอน ตอนแรกใครจะเสนอว่าประชาธิปไตยมีความหมายว่าอย่างไร เรื่องนี้นักปราชญ์ทั้งหลายได้โต้เถียงกันมานานแล้ว และคงจะได้เถียงกันต่อไปอีกนานหาข้อยุติมิได้ อย่างไรก็ตามโปรดนึกเสียว่าในตอนนี้อาจจะพูดถูก พูดผิด แต่ผมใคร่จะเสนอความหมายของประชาธิปไตยในความเห็นของผม ตอนที่ 2 ยากจะวิเคราะห์ดูว่า เพราะเหตุใดประชาธิปไตยของไทยจึงประสบความล้มเหลวมาตลอด 40 กว่าปี และในตอนสุดท้ายผมจึงตั้งคำถามว่าประชาธิปไตยของไทยในขณะนี้จะไปรอดหรือไม่ ผมหวังว่าในที่ชุมนุมนี้ซึ่งประกอบไปด้วยนักสังคมศาสตร์และศาสตร์อื่นหลาย ๆ ประเภท คงจะได้มีการออกความเห็นอันจะเป็นประโยชน์สำหรับพวกเราที่จะนำไปคิดต่อไป ขอให้ถือว่าคำบรรยายของผมนี้เป็นเฉพาะสิ่งจูงใจให้ท่านทั้งหลายคิดและออกความเห็น เพราะฉะนั้นผมหวังว่าหลังจากที่ผมนั่งลงแล้ว จะมีท่านทั้งหลายช่วยส่งเสริมให้การประชุมวันนี้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น ด้วยการอภิปรายจากแง่ต่างๆ

*สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 10 ตุลาคม 2517

ความหมายประชาธิปไตย

เรื่องความหมายของประชาธิปไตยนั้น ตั้งแต่มีนักปราชญ์ออกความเห็นกันมา ได้เขียนหนังสือเล่มโตๆ หลายๆ เล่ม ก็ยังไม่ถือเป็นยุติได้ว่าความหมายนั้นหมายถึงอะไรแน่ สำหรับผมในวันนี้อาจจะเสนอออกมาให้ท่านสับสน จึงจะเสนอว่าหลักการประชาธิปไตยนั้นควรจะมีอย่างไรบ้าง และความหมายควรจะมีอย่างไรบ้าง

ประการที่ 1 ถ้าเราจะมีประชาธิปไตยกันจริงๆ ผมคิดว่าสิทธิเสรีภาพของเอกชน ต้องได้รับความคุ้มครองพอสมควร และความคุ้มครองนี้ควรจะมีขั้นต่ำอย่างที่สุดประชาชาติได้ประกาศออกมาว่าเป็นสิทธิของมนุษยชน ผมเห็นจะไม่จำเป็นจะต้องกล่าวให้มากมายนัก อันสิทธิเสรีภาพนั้นก็ได้แก่สิทธิที่จะพูด ที่จะเขียน ที่จะชุมนุม ที่จะออกความเห็นกันโดยปราศจากข้อจำกัด สิทธิเสรีภาพในบุคคลและทรัพย์สิน สิทธิในการที่จะได้มีทนายความมาช่วยเหลือในเมื่อถูกเจ้าหน้าที่จับกุม อะไรเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ได้รับรองกันโดยทั่วๆ ไป

ประการที่ 2 ประชาชนใช้สิทธิดังกล่าวนี้ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ หรืออีกนัยหนึ่งในการใช้อำนาจในประเทศ ทั้งในด้านนิติบัญญัติและในด้านการบริหาร อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และมองกลับกัน อำนาจนั้นจะต้องไม่อยู่ในกำมือของคนๆ เดียวหรือกลุ่มคนซึ่งเป็นจำนวนน้อยภายในประเทศ

ประการที่ 3 ในการใช้สิทธิเสรีภาพ และในการใช้อำนาจอธิปไตยนั้น บุคคลแต่ละคนจะต้องมีความเสมอกันต่อหน้ากฎหมายด้วย และเนื่องจากมีสภาพสตรีอยู่ ในที่นี้เป็นจำนวนมาก ผมก็อยากจะเอาใจว่าสิทธิและเสรีภาพของชายและหญิงต้องเท่าเทียมกัน

ประการที่ 4 การใช้อำนาจในความยุติธรรมในทางการศาลนั้น จะต้องเป็นอิสระจากการบริหารแผ่นดิน นี่เป็นเรื่องเอกราชของทางศาล

ประการที่ 5 ความเสมอภาคที่ผมได้กล่าวถึงเมื่อกี้ ต้องกินความเลยจากการเมืองออกไป ไปสู่เศรษฐกิจและระบบสังคม ถ้าหากว่ามีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกันมากมาย ในด้านทรัพย์สิน และในทางด้านเคารพนับถือซึ่งกันและกัน สมภาพในทางด้านการเมืองจะเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นเนื่องจากเศรษฐกิจและฐานะในทางสังคมเป็นขุมแห่งพลังในการที่จะบันดาลเรื่องต่างๆ ในทางด้านการเมืองได้ สมภาพในทางด้านเศรษฐกิจ

และสังคมจึงจำเป็นที่จะต้องมี หรืออีกนัยหนึ่งจะพิจารณา ประชาธิปไตยแต่เฉพาะในทางด้านการปกครองหรือทางด้านการเมืองนั้นไม่พอ

ประการที่ 6 การใช้สิทธิเสรีภาพและสมภาพของเอกชนนั้น จะต้องใช้โดยไม่ ก้าวก้าวเป็นปรปักษ์ซึ่งกันและกัน หรือหมายความว่าไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ใคร จะใช้สิทธิจนเกินไป เพื่อจะล่วงล้ำสิทธิของคนอื่นนั้นย่อมทำได้ ในกรณีเช่นนี้ บุคคล ในระบบประชาธิปไตยก็จำเป็นจะต้องมีระเบียบวินัยพอสมควร และระเบียบวินัยนี้จะ ต้องมาจากตัวของตัวเอง จะมาจากภายนอกหรือเบียดเบียนมิได้

ประการที่ 7 เนื่องจากมนุษย์เราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าเราจะใช้ระบบใดๆ ก็ตาม ธรรมชาติย่อมทำให้มีผู้อ่อนแอและมีผู้แข็งแรง ย่อมทำให้มีคนที่อยุ่เปลี่ยว เสียขา ตาบอด หูหนวก ทำให้คนมีสติปัญญา สมองพัฒนามากกว่าคนอื่นหรือน้อยกว่าคนอื่น เพราะฉะนั้นความจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันเป็นสมานฉันท์ ต้องอาศัย ความเมตตาซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้โดยดี

หลักทั้ง 7 ประการที่ผมเสนอไว้ นั้น ผมขอเสนอว่าเป็นความหมายตามประชาธิปไตย และไม่ใช่อื่นไกลเลย เป็นการขยายความของหลักการ Liberté, Egalité, Fraternité ของฝรั่งเศส ซึ่งได้กำหนดไว้ในการปฏิวัติเมื่อ ค.ศ. 1789 หลัก 3 ประการนี้ ถ้าหาก ขาดประการใดประการหนึ่ง จะไม่สามารถที่จะดำเนินระบบประชาธิปไตยไปได้โดยดี

ความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยของไทย

ในตอนต่อไปผมจะขอแสดงทัศนะว่า เพราะเหตุใดในรอบ 40 กว่าปีที่แล้วมานั้น เราจึงประสบความล้มเหลวในเรื่องประชาธิปไตยตลอดมา ผมขอยกหัวข้อใหญ่ๆ เพียง 3 หัวข้อ หัวข้อแต่ละหัวข้ออาจจะมีหลายๆ หัวข้อย่อยต่อไป ผมอยากจะเสนอดังนี้

ประการที่ 1 เราเห็นกันได้ชัดว่าได้มีการแย่งอำนาจกันในระบบการปกครองโดย วิธีที่ไม่ชอบธรรมตลอดมา อำนาจนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลต่างๆ ย่อมปรารถนาอยู่เสมอ การช่วงชิงอำนาจเราต้องถือว่าเป็นของธรรมดา แต่การช่วงชิงอำนาจตามระบบ ประชาธิปไตยนั้นจะต้องกระทำกันได้โดยวิธีสันติ และโดยวิธีที่จะต้องถือมติของ ประชาชนเป็นใหญ่ วิธีสันติก็คือว่า จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้เสมอ ด้วยวิธีที่ไม่ใช้อาวุธ วิธีที่จะต้องใช้กติกาให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม แต่กติกา

เหล่านั้นจำเป็นที่จะต้องใช้มติของมหาชนเป็นใหญ่ ว่าจะให้พรรคใดพรรคหนึ่งกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งขึ้นมาเป็นรัฐบาล เพื่อที่จะได้อำนาจในทางด้านการบริหาร วิธีการของ ประชาธิปไตยที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง มีการช่วงชิงอำนาจกันด้วยวิธีศักดิ์สิทธิ์ และ ด้วยวิธีที่จะถ่อมมติของประชาชนเป็นใหญ่นั้น ย่อมมีช่องทางที่จะเกิดความเสียหายอยู่ 2 ข้อ

ข้อที่ 1 ประชาชนทุกฝ่ายจำเป็นที่จะต้องรู้แพ้รู้ชนะ และถ้อยกติกาและต้องสู้กัน อย่างชอบธรรมจึงจะกระทำได้ ไม่ใช่พอลือเลือกตั้งแพ้ แล้วก็หาวิธีอื่นใดที่จะกลับมาให้ มีอำนาจโดยที่ไม่ถูกกติกา

ข้อที่ 2 นั้น ถ้าหากว่าเราจะใช้วิธีสันติและจะต้องถ่อมมติมหาชนเป็นใหญ่นั้น จำเป็นที่จะต้องใช้เวลาพอสมควร เช่นเดียวกันกับทุกประเทศ ในสหรัฐอเมริกาเลือกตั้ง ประธานาธิบดี เมื่อเลือกขึ้นมาแล้วก็ยากนักที่จะทำให้ประธานาธิบดีนั้นออกไป จะมีการผลัดเปลี่ยนประธานาธิบดีกันได้ก็ทุก 4 ปี มีโอกาสที่จะผลัดเปลี่ยนกันได้ ในระบบ รัฐสภาก็เช่นเดียวกัน ในประเทศในยุโรป ถ้าหากว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็จะต้องมีกำหนดการเลือกตั้ง ก็จำเป็นจะต้องมีความอดทนไปสักพักหนึ่ง แม้ว่าเราจะเกลียดรัฐบาล ไม่ชอบรัฐบาล และรัฐบาลทำสิ่งที่เราเห็นว่าเป็นภัยแก่ประเทศชาติ ก็จำเป็นที่จะต้องใช้เวลาพอสมควร ถ้าหากว่าเราเร่งรัดจนเกินไปนัก ประชาธิปไตย ย่อมจะยั่งยืนไปไม่ได้

ในประเทศไทยเราเท่าที่เป็นมานั้น ประชาชนในทางการเมืองทั้งหลายเท่าที่จะสังเกตดูจากทางประวัติ จะเห็นได้ว่าไม่ได้พยายามจะทำการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจกันด้วย วิธีที่ชอบธรรม ผมไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายให้ละเอียดจนเกินไปนัก แต่อยากจะใคร่ เรียงว่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องระหว่างพรรคก็ดีหรือภายในพรรคก็ดี การช่วงชิงอำนาจทุก พรรคตั้งแต่แรกเริ่มมาไม่ได้กระทำด้วยความอดทนและไม่ได้ทำด้วยรู้จักกติการู้แพ้รู้ชนะ กัน เพราะฉะนั้นการใช้วิธีพาลที่จะขัดแย้งขัดขวางกัน เพื่อที่จะได้ช่วงชิงอำนาจนั้น จึง เปิดโอกาสให้มีการยึดอำนาจด้วยกำลังอาวุธอย่างง่ายดาย ประเด็นการแย่งอำนาจ เท่าที่แล้่วๆ มานั้น ไม่ได้อยู่ที่หลักการหรืออุดมคติในประเทศไทยเรา แต่อยู่ที่บุคลิก ลักษณะของคนแต่ละคนและของกลุ่มแต่ละกลุ่มแทนที่จะเป็นหลักประชาธิปไตย คือ แทนที่เราจะยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เรากำลังจะมีการแบ่งแยกกันในจำพวกสมาชิก

สภาผู้แทน หรือในจำพวกปรปักษ์ในทางด้านการเมืองกันคือ รัฐบาลกับฝ่ายค้าน ตามปกติในเมื่อผู้แทนราษฎรทั้งหลายได้รับเลือกตั้งขึ้นมาตามระบบประชาธิปไตย ก็ควรที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อที่จะให้การปกครองโดยรัฐสภาเป็นไปโดยดี เพื่อที่จะได้มีโอกาสช่วงชิงอำนาจกันด้วยวิธีอันชอบธรรม แต่ถ้าหากว่าพวกเราทั้งหลายไม่ยึดถือในข้อนี้ ยึดถือถึงความแตกต่างและความเป็นป็นศัตรูมากกว่าปรปักษ์ จึงทำให้หลักการเผด็จการนั้นเกิดขึ้นได้ง่าย กลุ่มผู้นำทุก ๆ ฝ่ายในระบบประชาธิปไตยเท่าที่เรามีนั่นได้ต่อสู้กันเองโดยผลัดกันร่วมมือกับฝ่ายที่มีอำนาจในทางอาวุธ ฝ่ายซ้ายในบางกรณีก็ไปร่วมกับฝ่ายทหารเพื่อล้มล้างฝ่ายขวา ฝ่ายขวาในบางกรณีก็ไปร่วมกับฝ่ายทหารเพื่อที่หักล้างฝ่ายซ้าย เนื่องด้วยเหตุนี้ผมถึงได้เรียนว่าการแย่งอำนาจกันในหมู่นักประชาธิปไตยของไทยทั้งหลายนั้นกระทำโดยมิชอบธรรม และเมื่อไม่ชอบธรรมก็เปิดโอกาสให้มีการเผด็จการด้วยอาวุธได้โดยง่ายตาย นี่เป็นเหตุผลประการที่ 1 ของความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตย

ประการที่ 2 เป็นเหตุผลที่ผมเห็นว่าลึกซึ้งอยู่ในใจของพวกเรา และแม้ทุกวันนี้ก็ยังปรากฏอยู่เสมอ คือการเหยียดหยามประชาชน ถือว่าประชาชนนั้นไม่มีความรู้พอ ถือว่าประชาชนนั้นเชื่อถือไม่ได้ในการใช้อำนาจอธิปไตย ในการสร้างกติกาคือรัฐธรรมนูญปกครองแผ่นดินเราทุกครั้งทำที่เป็นมาตั้งแต่ปี 2475 จนกระทั่งแม้ปัจจุบันนี้กระทำกันอยู่ในพวกหมู่คนที่มศักดิ์สูง มีตำแหน่งสูง ถือว่ามีปัญญาสูง และเฉาะอย่างยิ่งมีทรัพย์สูง ไม่เคยเลยที่เวลาที่มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาแล้ว จะได้ปรึกษาหารือประชาชนว่าจะรับหรือไม่รับรัฐธรรมนูญนั้นเป็นของเขา ไม่เคยมีเลยแต่ละครั้งที่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อที่จะร่างรัฐธรรมนูญนั้น เพราะฉะนั้นเราจะไปโทษประชาชนได้อย่างไรว่าประชาชนไม่สนใจในระบบการปกครองของประเทศเราเลย ส่วนมากเรามักจะไปนึกว่าประชาชนนั้นอย่างไร ก็ต้องไม่สนใจอยู่แล้ว จึงเพิกเฉยเสียไม่คำนึงถึงการที่จะเร้าความสนใจของประชาชน ประชาชนถูกกันออกเสียจากการพิจารณากระบวนการปกครองโดยสันติ และพื้นเดิมของประชาชนเอง ของราษฎรทั้งหลายเองก็อยู่ในระบบเก่า กล่าวคือระบบสังคมที่มีผู้ใหญ่ ผู้น้อย คนมั่งมี คนจน มีคหบดีและคนรับจ้าง ลดหลั่นกันเป็นชั้น ๆ ไป สายสัมพันธ์ของความคิดและวาทะย่อมไม่

มีความสะดวก ท่านทั้งหลายจะเห็นได้ว่าเมื่อขุนนางอย่างเราออกไปสู่ชนบทจะไปพูดกับชาวไร่ชาวนานั้น ชาวไร่ชาวนามักจะไม่ได้ตอบกับเรา เราพูดอะไรก็พูดไป เพราะฉะนั้นสายสัมพันธ์ที่จะเชื่อมโยงความคิดซึ่งกันและกันเพื่อที่จะเกื้อกูลก่อประโยชน์ส่วนรวมขึ้นได้นั้น ย่อมไม่มี หนึ่ง ระบบเศรษฐกิจนั้นก็เหลื่อมล้ำกันจนเกินไป จนพูดกันไม่ค่อยรู้เรื่อง เนื่องด้วยเหตุนี้ระบบของเศรษฐกิจและระบบของสังคมเป็นอย่างไร และประกอบกับว่าพวกเราทั้งหลายมีความเหยียดหยามว่า ประชาชนนั้นจะทำอะไรไม่ได้จะไม่รู้เรื่อง เนื่องด้วยเหตุ 2 ประการนี้จึงทำให้ประชาชนปราศจากความสนใจในการที่จะพิจารณาดูว่าระบบการปกครองนั้นน่าที่จะเป็นอย่างไร ลองคำนึงดูว่าถ้าหากประชาชนพิจารณาแล้วว่า ระบบการปกครองนี้เป็นสิ่งที่เขาชอบที่เขาจะรับเอาเข้ามาทำ เขาจะได้มีการพิทักษ์รักษาให้การปกครองนั้นถาวรต่อไป เมื่อไม่ได้รับการเรียกร้องให้สนใจในระบบการปกครอง ผู้น้อย ผู้ยากจน กรรมกร ผู้รับจ้าง ก็ต้องปล่อยเรื่องให้เป็นไปตามยถากรรม ถือว่าไม่ใช่เรื่องของเขา ถือว่าเป็นเรื่องของคนในเมืองหลวงที่จะสู้กัน สุนัขกัดกันหมาแหย่ไม่เกี่ยว แต่ความจริงแล้วหมาแหย่แหย่ แยกประการหนึ่งเรื่องปากเรื่องท้องของคนเรายังจนลงไปก็ยอมถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า และใกล้ตัวกว่าที่จะมาคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ในตอนหลัง ๆ นี้ผมสังเกตดูความเหยียดหยามราษฎรที่ผมได้กล่าวถึงเมื่อก่อน ได้กินความเลยมายังผู้ที่ราษฎรได้เลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ที่ผมว่าตอนหลัง ๆ นี้ก็เพราะเหตุว่า เท่าที่ได้สังเกตมาก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ผมรู้สึกว่าผู้ที่ได้รับเลือกขึ้นมาเป็นผู้แทนราษฎรนั้น แม้นว่าจะมีหลายคนและหลายหมู่ที่กระทำการเสื่อมทรามไม่สมควรที่จะถือว่าเป็นสมาชิกผู้มีเกียรติของรัฐบาลฯ ถึงแม้ว่าจะเป็นอย่างนั้นก็ตาม แต่ความยกย่องนับถือว่าผู้ที่ราษฎรได้เลือกตั้งเข้ามาแล้วนั้น เป็นผู้ที่สมควรแก่เกียรติยังมีอยู่ในสมัยก่อน ตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัฐบาล 2512 จะเห็นได้ว่าผู้แทนราษฎรนั้นได้รับความเหยียดหยามมากขึ้น เพราะฉะนั้นเกิดความไม่ไว้วางใจ เรียกว่า ส.ส. นำเน่าบ้าง เรียกว่าผู้แทนขายตัวบ้าง อะไรเหล่านี้ ซึ่งความจริงอาจจะมีเป็นจำนวนหนึ่ง แต่เราได้คลุมว่อกันไปหมด และเกิดความไม่ไว้วางใจ นอกจากไม่ไว้วางใจราษฎรแล้ว เรายังไม่ไว้วางใจผู้แทนราษฎร และเมื่อความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นเช่นนี้ ในระบบที่เราพยายามให้เป็นประชาธิปไตย ระบบนั้นก็ย่อมจะเป็นประชาธิปไตยไปไม่ได้เป็นอันขาด

ประการที่ 3 เหตุผลสำคัญอีกข้อหนึ่งว่า ทำไมประชาธิปไตยจึงไม่ประสบความสำเร็จในระยะที่ล่วงมานั้น คือ ความเห็นแก่ตัวเองของกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเมื่อมีมากก็จะเป็นเครื่องทำลายประชาธิปไตย แทนที่จะเป็นเครื่องเกื้อหนุนประชาธิปไตย ในระบบประชาธิปไตยนั้น เราจำเป็นจะต้องมีกลุ่มผลประโยชน์แน่ๆ จะต้องมียาทุน จะต้องมีการมกร จำเป็นจะต้องมีกลุ่มชาวนาที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มของเขา โดยวิถีทางอันชอบธรรมโดยสันติ ระบบประชาธิปไตยนี้เป็นเช่นนั้นเป็นความจำเป็นที่จะต้องมียูอยู่ แต่ถ้าเราคำนึงหวนกลับไปดูว่าจนกระทั่งถึงวันที่ 14 ตุลาคมนั้นปีกลายนี้ เราไม่สามารถจะมีกลุ่มผลประโยชน์มากมายนัก เท่าที่มีอยู่ก็มีชนิดที่เห็นแก่ตัวและประพฤติปฏิบัติอย่างที่ทำให้เกิดความแตกแยกกันมากกว่าที่จะทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชาติ กรรมการและชาวนาที่ผมเอ่ยถึงนั้นในอดีตคุมกันไม่ติด แม้ในปัจจุบันเริ่มคุมกันแต่ก็ยังไม่ติด มีหน้าข้าราชการศึกษาของเราตั้งแต่เดิมมาจนถึงในปัจจุบันนี้เป็นแผนโบราณ จึงได้สอนให้พวกเราทะเยอทะยานไต่เต้าบันไดแห่งความสำเร็จ แทนที่จะได้สำนึกในหน้าที่ คือประเทศเราเป็นสังคมที่เราเรียกกันว่า Hierarchical Society คือหมายความว่า ถ้าใครประสบความสำเร็จขั้นสูงเป็นยอด (Elite) ก็จะมีชื่อเสียง แทนที่จะได้นึกถึงว่าไม่ว่าคนต่ำคนสูงก็มีความรับผิดชอบในเรื่องหน้าที่ของตัวอยู่เสมอ

กลุ่มที่มีสติปัญญาได้เล่าเรียนสูงไปจนเป็นยอด elite นั้น เขาไปทำอะไรกัน นี้ผมขอถามพวกเราทั้งหลายซึ่งรวมทั้งตัวของผมเองด้วย คำตอบก็คือว่าแสวงหาลาภยศและสรรเสริญจากผู้ที่ครองอำนาจในขณะใดขณะหนึ่ง ไม่ว่าจะได้อำนาจมาจากวิธีใด ไม่มีผู้ครองอำนาจนั้นจะมีอำนาจมาจากที่ใด พวกเราที่ได้รับการเล่าเรียนสูง มีสติปัญญาดีกว่าผู้อื่นเขาเราก็แสวงหาลาภยศและสรรเสริญจากเขา ส่วนกลุ่มเศรษฐกิจ พ่อค่านักอุตสาหกรรม นายธนาคาร เจ้าของที่ดิน คหบดี นายหน้า ล้วนแล้วแต่จะมุ่งหาประโยชน์ของตน ถ้าไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็ต้องเอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยคาถา ถ้าไม่ได้ด้วยวิธีธรรมดา ก็เอาด้วยสินบน พวกเรากระทำกันแบบนี้ ทั้งกลุ่มปัญญาชน และกลุ่มที่มุ่งเศรษฐกิจ จะเป็นได้ว่าที่แล้ว ๆ มานั้นอยู่ในลักษณะกลับลอก กลับลอกได้ง่าย เสมือนเครื่องที่ชี้ทิศทางลม หันไปได้ตามกระแสลมใดสะดวก ในเมื่อผู้มีอำนาจชั้น ๆ ลง ๆ กลุ่มเหล่านี้บางคนก็ตกต่ำลงตามผู้มีอำนาจที่ตนเกาะเป็นปลิงอยู่ บางคนตกต่ำไปสักครู่

กลับคืนชีพได้ในไม่ช้าเหมือนผีดิบ ผู้ที่แสวงอำนาจด้วยกำลังไม่ต้องยากลำบากอะไรเลยในการที่จะเสาะแสวงหาลูกน้องหรือลูกสมุน ขอให้ทำอะไรสำเร็จสักชนิดหนึ่ง เหมือนกับหมูที่มีหางกวัดไปแกว่งมาอยู่ในโคลน เมื่อมีโคลนติดสักชนิดหนึ่ง ดินก็ยอมพอกพูนเข้าทุกที ขอให้ได้อำนาจสักชนิดหนึ่ง ดินก็ยอมพอกพองหมู ข้อที่น่าคิดก็คือพวกเราทั้งหลายที่นั่งและยืนอยู่ในที่นี้ นักสังคมศาสตร์ พวกเรา ไปอยู่กันที่ไหน ทำอะไรกันบ้าง ผมสงสัยว่ามีว่แต่เกาะติดกันอยู่ที่ทางหมูนั้นเอง

ประชาธิปไตยของไทยจะปรอดหรือ

ที่นี้ตั้งแต่ตุลาคมปีกลายเราจะเปลี่ยนศักราชกันใหม่ ในตอนที่ 3 นี้ ผมก็อยากจะเรียนถามที่ประชุมนี้ว่าพวกเราจะปรอดหรือ ประชาธิปไตยในสมัยนี้จะปรอดหรือ ผมรู้สึกว่าการที่เราจะพิจารณาว่าประชาธิปไตยจะปรอดหรือไม่ปรอดนั้นจำเป็นที่จะต้องดูหลายอย่าง

1. กติกาที่เรากำลังจะสร้างขึ้นมานั้นจะดีพอใช้หรือไม่
2. เมื่อมีกติกาดีหรือไม่ดี หรือดีปานกลางประการใดแล้ว เราจะปฏิบัติอย่างไรให้เข้ากันกับระบบประชาธิปไตยที่จะทำให้ยั่งยืนกันไปได้

ผมจะเริ่มด้วยการพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญใหม่ รัฐธรรมนูญซึ่งเรากำลังร่างกันอยู่ขณะนี้ ซึ่งอยู่ระหว่างคณะกรรมการพิจารณาในสภา เป็นรัฐธรรมนูญที่ผมเห็นว่าสมบูรณ์มาก เป็นรัฐธรรมนูญที่ได้ร่างขึ้นมาเน้นหนักในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในทางด้านการเมือง มีรายละเอียดซึ่งบางคนอาจจะนึกว่าละเอียดจนเกินไปนัก แต่ผมเห็นว่าในระบบของไทยนั้นเป็นความจำเป็นถึงจะยืดยาวไปสักหน่อย ก็ขอให้เราแน่ใจว่าจะมีอยู่ สิทธิเสรีภาพทางการเมืองในรัฐธรรมนูญปัจจุบันนี้ ถ้าพูดถึงด้านการเมืองแล้ว ผมคิดว่าจะหาที่ติเขายาก ใช้ได้ แต่ถ้าจะพูดถึงเรื่องทางระบบเศรษฐกิจ หรือระบบการศึกษา หรือระบบสังคมโดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ที่ร่างนั้น ไม่ค่อยเอาใจใส่ในเรื่องเหล่านี้เลย และแม้แต่ในเรื่องการศึกษาซึ่งมีเพื่อนฝูงหลายท่านได้พยายามที่จะแปรญัตติให้เปลี่ยนแปลงให้ถูกหลักตามสมัยใหม่นี้ก็ยังไม่สามารถที่จะกระทำได้ เพราะเหตุว่าคณะกรรมการนั้นยังใช้แผนโบราณอยู่ อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๆ ที่มีความบกพร่องในเรื่องทางสภาพทางเศรษฐกิจ โอกาสในด้านการศึกษาหรือทางด้านสังคม ผมก็คิด

ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ในด้านการเมืองนั้นเหนือกว่ารัฐธรรมนูญที่แล้ว ๆ มา รู้สึกว่าเป็นประโยชน์ เพราะฉะนั้นผมจะพูดในแง่ดีให้ทราบ จะขอยก 2-3 ข้อมากล่าวในที่นี้ว่ามีอะไรใหม่บ้างในที่เป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญนี้

ข้อแรกที่ผมอยากจะพูดถึงก็คือว่า ในชั้นกรรมาธิการนี้ ได้เติมบทบัญญัติที่จะให้มีข้าหลวงสอบสวนการบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ในกรณีที่สมาชิกสภาร้องขอหรือในกรณีที่ มีผู้ร้องทุกข์ต่อสมาชิกผู้แทนราษฎร ผลของการสอบสวนนั้น ข้าหลวงดังกล่าวจะส่งไปให้แก่รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้รัฐมนตรีแก้ไข ถ้าหากว่ารัฐมนตรีแก้ไขก็ดีเป็นอันว่า สภาก็รับทราบ แต่ถ้าหากว่ารัฐมนตรีขัดขืนหรือไม่แก้ไข หรือเพิกเฉยเสีย ไม่ดำเนินการ ใดๆ แล้ว ทางรัฐสภาซึ่งจะได้รับคำรายงานจากข้าหลวงนี้ก็จะได้ดำเนินการตามระบบรัฐสภา เพื่อให้ความไม่ไว้วางใจหรือให้มีการอภิปรายในเรื่องเหล่านั้น นี่เป็นข้อที่ผมเห็นว่าเป็นเรื่องดีเรื่องหนึ่ง อยู่ในมาตรา 167 ทวิ จนถึงสัปดาห์

ประการที่ 2 เรื่องใหม่ที่ผมเห็น และสามารถที่จะแก้ไขได้บ้างในเรื่องข้อบกพร่องที่เป็นมาแล้ว ก็คือร่างรัฐธรรมนูญในปัจจุบันนี้จะถือหลักสมานฉันท์ในรัฐสภา คือหมายความว่า ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะร่วมมือกันเพื่อที่จะดำเนินกิจการของรัฐสภา ให้เป็นไปโดยดี แลจะครบฝ่ายที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา เมื่อเป็นรัฐบาลก็ต้องบริหาร ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อยในรัฐสภามีหน้าที่ค้าน ก็ต้องค้านไป แต่ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายค้านนั้นร่วมกันควบคุมการกระทำของรัฐบาล โดยถือว่าทุกฝ่ายทุกพรรคร่วมกันทำงานเพื่อประชาธิปไตย เมื่อรัฐสภาเมื่อสภาผู้แทนราษฎรจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างที่กระทำกันมาเป็นปกติวิสัย มีบทบัญญัติอยู่ในมาตรา 161 ของรัฐธรรมนูญซึ่งร่างมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลร่างอยู่แล้วว่า กรรมาธิการที่จะตั้งขึ้นนั้น จะต้องประกอบด้วยสมาชิกของพรรคต่างๆ ตามอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาของแต่ละพรรคหรือกลุ่มของพรรคในสภา จะไม่กระทำเหมือนอย่างที่ว่ารัฐบาล ส.ป.ท. ได้เคยกระทำมาแล้ว เช่นในการตั้งกรรมาธิการพิจารณางบประมาณแผ่นดินในชุดแรกทีเดียว ซึ่งผมก็ร่วมเข้าไปด้วย ที่รู้สึกแปลกใจก็คือว่าพรรคประชาธิปัตย์ก็มีจำนวนอยู่มากในสภา แต่ไม่มีสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เข้าไปเป็นกรรมาธิการพิจารณาร่างงบประมาณเลย

ที่เดียว มีแต่สมาชิกของ ส.ป.ท. ล้วน การกระทำเช่นนั้นเป็นการเปิดช่องให้สมาชิกสภา ฝ่าย ส.ป.ท. ที่แล้ว ๆ มานั้นทำการข่มขู่รัฐบาลได้ ทำให้ความมั่นคงของรัฐบาลคลอนแคลน ลงไป เพื่อที่จะแก้ข้อบกพร่องเหล่านี้ คณะกรรมการร่างที่รัฐบาลได้ตั้งไว้ได้ร่างขึ้นไว้ ว่า กรรมการต้องมาจากสมาชิกต่าง ๆ พรรคต่าง ๆ ตามส่วนในรัฐสภา ในสภาผู้แทน ราษฎรนี้เป็นของที่ดี กรรมการพิจารณาร่างอันนี้ไม่แก้ไขเรื่องนี้ยืนยันให้เป็นไปตาม นั้น แต่นอกไปจากนั้นกรรมการยังเติมไปอีกว่า เราจักต้องยกย่องผู้นำของพรรคฝ่าย คำน กล่าวคือในมาตรา 127 ทวิ ซึ่งเขาแทรกเข้าไป เขาเขียนไว้ว่าพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง ส.ส. ผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ซึ่ง ส.ส. ในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองที่สมาชิกไม่ได้เข้าเป็นรัฐมนตรีนั้น แต่ ต้องไม่น้อยกว่าจำนวน 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา เป็นผู้นำฝ่ายค้าน ในสภาผู้แทนราษฎร อีกนัยหนึ่งพูดกันสั้น ๆ ไม่พูดตามหลักภาษากฎหมายก็คือว่า พรรคใดพรรคหนึ่งที่ไม่ได้เป็นรัฐบาล แต่ว่าเป็นพรรคใหญ่ที่สุดในจำพวกฝ่ายค้าน และมีสมาชิกเกินกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิก หัวหน้าพรรคนั้นจะได้รับแต่งตั้งขึ้นมาเป็นผู้นำฝ่ายค้านแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่นเดียวกับที่รัฐบาลจะเป็นรัฐบาลแห่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมีผู้นำฝ่ายค้านแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้นำฝ่ายค้านแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัฐสภานี้จะมีเงินเดือนให้กิน ใจผมเดิม ทีเดียวที่มีการเสนอกันนั้น ก็เห็นว่าควรที่จะได้รับเงินเดือน และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นเท่า เทียมกันกับรองนายกรัฐมนตรี ข้อนี้นี้เป็นข้อที่ผมเห็นว่าจะทำให้เป็นเรื่องที่เกิดความ สนิทสนมกันระหว่างฝ่ายพรรคฝ่ายค้านและพรรคฝ่ายรัฐบาล ทำให้มีการร่วมมือกันมากขึ้น เมื่อได้รับการยกย่องโดยที่มีเงินเดือนกิน ผู้นำฝ่ายค้านก็เรียกว่าผู้นำฝ่ายค้านแห่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เวลาออกราชพิธีก็ยืนติด ๆ กันกับนายกรัฐมนตรี อย่างที่ ทำนองเดียวกับที่เขาทำกันในต่างประเทศ ในกรณีเช่นนี้ ความอดทน ความขายนหน้า ที่ตัวแปรการเลือกตั้งมานั้นมันจะได้บรรเทาลงไป และการที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็จะมี ได้

ประการที่ 3 เรื่องใหม่ที่เราเสนอขึ้นมานั้น ซึ่งความจริงคณะกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญของรัฐบาลได้เสนอขึ้นมาบ้างแล้ว แต่คณะกรรมการทำให้เกิดชัดเจนขึ้น ก็คืออยู่ว่าเราจะมิช้าหลวงตรวจเงินแผ่นดินโดยรัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้ง ทุกวันนี้เรามีคณะ

กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ที่จะไปสอบว่าการเงินของแผ่นดินเป็นไปโดยดีหรือไม่ดีอย่างไร แล้วก็รายงานต่อนายกรัฐมนตรี ต่อไปนี้ผู้ที่จะไปสอบการเงินแผ่นดินของรัฐบาลนั้นจะแต่งตั้งโดยรัฐสภาและขึ้นอยู่กับรัฐสภา และถอดถอนได้โดยรัฐสภาเท่านั้น นี้อยู่ในมาตรา 167 สัตตะ ซึ่งข้าหลวงตรวจเงินแผ่นดินนี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบรับจ่ายเงินแผ่นดิน การรับจ่ายเงินและทรัพย์สินของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ นี่เป็นตามที่เรากำลังร่างอยู่ ข้าหลวงตรวจเงินแผ่นดินจะต้องรายงานการตรวจสอบต่าง ๆ พร้อมด้วยข้อสังเกตแก่รัฐสภา และรัฐสภามีอำนาจที่จะตั้งคณะกรรมการสามัญขึ้นคณะหนึ่ง (หมายความว่ากรรมการมาจากสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น) เพื่อพิจารณาสอบสวนรายงานของข้าหลวงตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการนี้ ส.ส. ของพรรคการเมืองที่สมาชิกภายในสังกัดไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จะต้องเป็นประธานของกรรมการนี้ คือหมายความว่าฝ่ายค้านเป็นประธานกรรมการ และฝ่ายค้านจะต้องมีจำนวนข้างมากในกรรมการ คือจะต้องมีจำนวนมากกว่าสมาชิกของฝ่ายรัฐบาลหนึ่งคนเสมอไป นี่ก็เป็นเหตุที่จะทำให้การทุจริตหรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะผิดทำนองคลองธรรม อย่างที่เราใช้ภาษาอังกฤษเรียกกันว่าคอร์รัปชัน ก็จะได้เป็นการทำให้มีน้อยลง เพราะเหตุว่าข้าราชการประจำแต่ละคนในสมัยนี้ เมื่อเห็นผู้ใหญ่ หรือข้าราชการการเมืองคิดจะทำทุจริต ก็มักจะคิดไปเสียว่าไม่ใช่ธุระกงการของตัวเอง ไปขัดเขาให้โง่งทำไม เพราะเมื่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินขึ้นอยู่กับรัฐบาล ก็คงจะไม่มีการลอบหน้าปะจมูกกันอย่างจริงจัง แต่ถ้าเรื่องราวทั้งหลายจะเป็นเรื่องของรัฐสภา ทั้งคณะกรรมการที่จะเป็นผู้ตรวจรายงานจะมีฝ่ายค้านอยู่มากเช่นนี้ ทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองย่อมจะต้องสำนึกว่า จะทำอย่างแต่ก่อนไม่ได้เสียแล้ว เรื่องจะต้องแดงขึ้นมาจนได้ ฉะนั้นความระมัดระวังและความย่อท้อต่อการทุจริตก็จะมีมากขึ้น

ในร่างรัฐธรรมนูญปัจจุบันนี้ ข้อดีก็มีอยู่หลายข้อ ข้อบกพร่องก็มีมาก เช่นการที่เราไม่ไว้วางใจราษฎร ไม่ไว้วางใจผู้แทนราษฎรจนถึงต้องมีสภาสูงขึ้นอีก 1 สภา ไม่ไว้วางใจคนหนุ่มสาวอายุ 18-19 ถึงกับไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เขา ไม่มีการอนุญาตให้

ราษฎรได้แสดงประชามติจะรับหรือไม่รับรัฐธรรมนูญนี้ เหล่านี้ผมเห็นว่าเป็นข้อบกพร่อง แต่อย่างไรก็ตาม ผมรู้สึกว่ามันจะไม่มีการแสดงประชามติในประชาชนในขณะนี้ เพื่อที่จะได้ดูว่าประชาชนจะชอบรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่ แต่คณะกรรมการก็ได้แก้ไขบทบัญญัติ ทำให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่เราจะมีอยู่นี้แก้ไขได้ง่าย คือตามปกติรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อที่จะไม่ให้ล้มล้าง รัฐธรรมนูญได้ง่าย เพื่อที่จะไม่ให้ล้มล้างสิทธิเสรีภาพได้ง่าย ส่วนใหญ่เราจึงมีบทบัญญัติ ให้แก้ไขได้โดยยาก แต่การที่มีบทบัญญัติทำให้แก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยยากนี้ เป็นสิ่งจูงใจ ทำให้ผู้ที่มีอาวุธอยู่ในมือที่ต้องการอำนาจเป็นสิ่งจูงใจไม่ให้เขาแก้ แต่เมื่อเขาแก้ไขไม่ได้ เขาก็ฉีกทิ้ง เลิกรัฐธรรมนูญง่ายกว่า เพราะฉะนั้นจึงได้มีบทบัญญัติเอาไว้ในตอนนี้อ่าให้ แก้ง่าย แก้ง่ายก็ความหมายว่า ทั้ง ๆ ที่ประชาชนยังไม่รู้ว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นยังไง และจะชอบหรือไม่ชอบ แต่ในการเลือกตั้ง ส.ส. ขึ้นมาในคราวหน้านั้น ราษฎรจะได้มา พิจารณารัฐธรรมนูญด้วย แล้วก็ ส.ส. ได้รับเลือกตั้งขึ้นมา นั้น ก็จะมาเป็นผู้แก้ไข รัฐธรรมนูญได้โดยง่ายด้วย ข้อนี้ผมเห็นว่าเป็นข้อที่ดี

อีกประการหนึ่ง การที่เราเพิกเฉยราษฎรไม่คิดถึงราษฎรเป็นใหญ่ จะเห็นได้ว่า ทุกวันนี้ได้มีการเรียกร้องให้เร่งเหลือเกิน รัฐบาลก็บอกว่าอยากให้รัฐธรรมนูญออกมาเร็ว ๆ จะได้เลือกตั้งเร็ว ๆ นิสิตนักศึกษาประเภทต่าง ๆ เดียวนี้ผมจำไม่ได้แล้วว่า มีกี่กลุ่ม ตีกัน บ้างไม่ตีกันบ้าง นิสิตนักศึกษาต่าง ๆ เร่งรัดให้มีรัฐธรรมนูญเร็ว ๆ จะได้เลือกตั้ง สื่อมวลชนทั้งหลายเร่งรัดให้มีรัฐธรรมนูญ กรรมการทั้งหลายเร่งรัดหมด เราไม่เคยนึกเลยว่าความต้องการของราษฎรที่จริงนั้นเป็นอย่างไร และความสะดวกของราษฎรในการที่จะไปเลือกตั้ง ส.ส. มานั้นเป็นอย่างไร เรามักจะมองดูถึงความสะดวกของอาจารย์ สัญญา อาจารย์ประกอบ นิสิตนักศึกษาหรือสื่อมวลชน เรามักจะไปคิดทั้งนั้น ทำไมเราถึงไม่ได้เคยคิดกันเลยว่าเวลาที่ราษฎรทั้งประเทศที่เขาจะไปเลือกตั้งกันนั้นมีเวลาที่ เหมาะที่ไหน เพราะฉะนั้นเราจึงบอกว่ารัฐธรรมนูญออกเดือนตุลาคมแน่ เดือนธันวาคม มีการเลือกตั้งแน่ ก็จริง เดือนธันวาคมที่กรุงเทพฯ ฝนฟ้าอากาศสบายเลือกตั้งได้ง่าย วันหยุดราชการก็เยอะแยะ แต่เราหาได้นึกไม่ว่าในเดือนธันวาคมประชาชนกำลัง เก็บเกี่ยวข้าวกันอยู่ และจะให้เขามาเลือกตั้งจะดีหรือ เขาจะมาหรือ เลื่อนไปเดือน มกราคม เดือนมกราคมที่จริงสำหรับภาคกลางและภาคเหนือเขาเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว

แต่ทางภาคใต้ยัง เราต้องนึกถึงอย่างนี้ ถ้าหากว่าให้ดีให้
 เหมาะแล้ว ใจผมเองนอกจากแ่งในความสะดวกของราษฎร
 ไม่ใช่แ่งความสะดวกของอาจารย์สัญญาแล้ว ผมว่าต้องเดือน
 กุมภาพันธ์ที่จะเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นจะเร่งไปทำไม ทำให้รัฐธรรมนูญดี ๆ แล้วก็ทำให้
 เสร็จให้ทันที่จะออกกฎหมายเลือกตั้ง แล้วก็เพื่อเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคม
 ก็สะดวก นี่เป็นตัวอย่างของการที่เราไม่ค่อยเอาใจใส่กับราษฎร นี่พูดถึงเรื่องรัฐธรรมนูญ
 ถ้าพูดไปแล้ว ถ้าผมจะให้คะแนนแล้ว รู้สึกว่าจะไปรอดหรือไม่รอดนี้ รู้สึกรัฐธรรมนูญ
 นี้ให้โอกาสที่จะไปรอดมากกว่านิดหน่อย มากกว่าก่อนนี้บ้าง ถ้าจะให้คะแนนก็ตาม
 ประสาทที่ครูโรงเรียนอัสสัมชัญเคยให้คะแนน ผมก็คิดว่า 12 ใน 20 ก็คงจะไปได้ คือไม่
 ถึงกับดีมาก หรือดีเพียงแต่ว่าเสมอตัว

แต่ข้อที่สำคัญกว่ารัฐธรรมนูญก็คือว่าพวกเราจะทำกันอย่างไร พวกกลุ่มผลประโยชน์
 พวกกลุ่มทั้งหลาย จะกระทำกันอย่างที่เราเคยทำกันก่อนหรือเปล่า ผมรู้สึกว่าใน
 ปัจจุบันนี้เท่าที่พวกเราตื่นตัวกัน ผมรู้สึกว่านิสิต นักศึกษายังมีความจำเป็นอยู่ และแม้ว่า
 นิสิต นักศึกษา และนักเรียนหมู่ที่มีภักฎว่าดีกัน แยกแยกกัน แต่ผมยังเชื่อว่าเมื่อมี
 เรื่องสำคัญ ๆ ของบ้านเมืองเขารวมกลุ่มกันได้ การที่เขาศึกษาค้นคว้าในบางเรื่องซึ่งเรา
 ไม่เห็นด้วย แต่ว่าผมยังเห็นว่านักเรียน นิสิต นักศึกษาทั้งหลายยังเป็นรากฐานสำคัญ
 ที่จะยึดเหนี่ยวให้รัฐธรรมนูญแข็งแรงขึ้นได้ ให้ระบบประชาธิปไตยของเราดีขึ้นได้
 ชมรมบัณฑิตก็เช่นเดียวกัน ผมคิดว่าเป็นที่น่ายินดีที่มีชมรมบัณฑิตคอยสอดส่องดูแล
 สิทธิเสรีภาพ นอกจากนั้นประชาชนทั้งหลายที่รวบรวมกันที่นักเรียนเก่าที่ออกไปแล้ว
 ที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่เป็นข้าราชการ ที่เป็นพ่อค้าพาณิชย์ก็มีการตื่นตัวกัน มี
 การตั้งสหภาพ มีการตั้งปช.ปช. มีการตั้งกลุ่มพิทักษ์ผลประโยชน์ผู้บริโภค มีการตั้ง
 สมาคมอาจารย์อุดมศึกษา สมาคมข้าราชการอะไรเหล่านี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่เป็นพรรค
 การเมือง ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยโดยตรงในทางด้านการเมือง
 กลุ่มเหล่านี้ก็มองถึงสาธารณะประโยชน์ของทั้งประเทศ ซึ่งจะดีกว่ากลุ่มซึ่งไม่ปรากฏอยู่
 ซึ่งดำเนินการแบบเก่า นอกจากนั้นความตื่นตัวของกรรมกรในการที่จะรวมตัวกันมา
 เพื่อที่จะเรียกร้องค่าจ้างให้ได้สูงขึ้น ที่ทำให้เกิดภาวะในการดำเนิน ในการทำงานของเขา
 ให้ดีขึ้น และชาวนารู้จักเรียกร้องสิทธิมากขึ้น รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ของนายทุน

ที่ยังอยู่ในขณะนี้ ซึ่งเราไม่ควรจะตัด เพราะในหลักประชาธิปไตยไม่ควรจะตัดสิทธิผู้ใด ผู้หนึ่งที่จะตั้งกลุ่มขึ้นเหล่านี้ ผมรู้สึกว่าเป็นสิ่งทำให้รากฐานของประชาธิปไตยจะแข็งแรงขึ้น ความสำคัญ ปัญหาที่มีอยู่ว่ากลุ่มเหล่านี้จะยั่งยืนและรับผิดชอบไปเพียงใด ผมอยากจะเสนอว่า เป็นหน้าที่ของนักสังคมศาสตร์ ของพวกเราทุกคน ที่จะต้องพยายามสนับสนุนให้กลุ่มเหล่านี้ดำเนินไปโดยถาวร และไม่ใช่โดยถาวรอย่างเดียวดำเนินไปในวิถีทางที่ถูกที่ชอบ คือเรียกร้องสิทธิส่วนตัวของเราแต่ละ แต่ขณะเดียวกันมองไปในทำนองที่จะทำให้เกิดสาธารณประโยชน์ ประการสุดท้ายซึ่งยังเป็นข้อสัญญาอยู่ที่ผมกำลังไม่แน่ใจ อยู่ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ ก็คือการสัญญาในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ที่จะให้มีการกระจายอำนาจออกจากกรุงเทพฯ ไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ถ้าทำขึ้นจริงๆ และทำขึ้นได้รวดเร็ว และทำขึ้นด้วยถูกวิธี ผมคิดว่าจะทำให้ประชาธิปไตยของเราดีขึ้น เพราะนอกจากเรื่องของการเมืองการปกครองในท้องถิ่นแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับ ความเจริญของการศึกษา ความเจริญของสาธารณสุข ความเจริญของสาธารณูปโภคโดยทั่วไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะทำจริง

สุดท้ายนี้ ผมอยากจะเรียนยืนยันว่าประชาธิปไตยเราจะไปรอดหรือไม่รอดอยู่ที่ พวกเราเหล่าราษฎรทั้งหลาย คำกล่าวของลินคอนที่ว่าเราจะต้องมีการปกครองประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนนั้นนะ ส่วนมากเรามักจะตีความเน้นในเรื่อง “เพื่อประชาชน” เรามักจะลืมไปว่า “โดยประชาชน” นั้นสำคัญยิ่ง ถ้าหากว่าขาด “โดยประชาชน” แล้ว ประชาธิปไตยไปไม่รอด

บริการเงินฝากเทียบรถ DRIVE-IN SERVICE

บริการเงินฝากกระแสรายวันรูปแบบใหม่

เงินร่อย

หรือ

เงินล้าน

ฝากเสร็จภายใน

2 นาที

เพียงท่านนำรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เข้าจอดเทียบที่ช่องบริการ
และยื่นใบฝากเงิน (PAY-IN) ที่กรอกครบถ้วนพร้อมเช็คหรือเงินสด
ท่านจะได้รับความสะดวก รวดเร็วทันใจภายใน 2 นาที ไม่ว่าจะเป็นลูกค้าของสำนักงานใหญ่หรือสาขา
ประหยัดเวลา หมดปัญหาเรื่องที่จอดรถ

เชิญใช้บริการได้ตั้งแต่ 08.30-15.30 น. ทุกวันทำการ
บริเวณทางออกด้านจิตรโกชนา สำนักงานใหญ่
สอบถามรายละเอียดได้ที่ ฝ่ายการธนาคาร โทร. 299-1302

กรุงเทพมหานคร

ธนาคารแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
รับใช้ประชาชน